

Jaarverslag 2025

Museum Het Bolwerk
Markt 28 - 4515 BB IJzendijke

Het informatiecentrum voor de Staats-Spaanse Linies

JAARVERSLAG MUSEUM HET BOLWERK 2025

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	Pagina 1
Inleiding.....	Pagina 2
Visie en Missie.....	Pagina 2
Predicaat Erkend Museum verworven in 2022.....	Pagina 2
Publieksactiviteiten 2025.....	Pagina 3, 4, en 5
Lezingen in museum Het Bolwerk.....	Pagina 6
Activiteitencommissie.....	Pagina 7
Overige activiteiten / evenementen georganiseerd door museum Het Bolwerk of waarbij museum Het Bolwerk betrokken was.....	Pagina 7 en 8
Vrijwilligers.....	Pagina 8, 9 en 10
Arrangementen.....	Pagina 10
Samenwerking binnen IJzendijke.....	Pagina 10
Samenwerking buiten IJzendijke.....	Pagina 10 t/m 14
Educatie.....	Pagina 14
Bedrijfsvoering.....	Pagina 14
Opleidingen.....	Pagina 14 en 15
Public Relations.....	Pagina 15 en 16
Subsidieaanvragen.....	Pagina 16
Bezoekersaantallen	Pagina 16
Financiën.....	Pagina 16

Inleiding

Museum Het Bolwerk in de stad IJzendijke is hét kenniscentrum van de Staats-Spaanse Linies. In het huidige Zeeuws-Vlaanderen van Retranchement in het westen tot Nieuw-Namen in het oosten en in Vlaanderen van Knokke-Heist in het westen tot aan Antwerpen in het oosten zijn gedurende drie eeuwen honderden forten, linies, vestigingswerken en dijken gebouwd. Start van de bouwwerken was tijdens de Tachtigjarige Oorlog met Spanje van 1568 tot 1648 en de voortzetting was tijdens de Spaanse (1701-1714) en Oostenrijkse (1740-1748) Successieoorlogen.

Overblijfselen van deze bouwwerken zijn nog steeds in het landschap aanwezig. Aandacht voor deze Staats-Spaanse Linies staat centraal in museum Het Bolwerk. Daarnaast neemt aandacht voor de krijgsgeschiedenis en vestingbouw vanaf de Romeinse tijd naar de Tachtigjarige oorlog, eindigend met de Tweede Wereldoorlog een centrale plaats in de collectie in.

Visie

De Stichting Het Bolwerk versterkt de komende 5 jaar de kennisoverdracht van de Staats-Spaanse Linies, de krijgsgeschiedenis en vestingbouwkunde in Zeeuw-Vlaanderen van de Romeinse tijd tot en met de Tweede Wereldoorlog.

Missie

Museum Het Bolwerk brengt het verleden, zoals verwoord in de visie, naar de 21ste eeuw. Dit doen wij door de pijlers van de internationale museumnorm (ICOM), te weten bedrijfsvoering, collectie en publiek, kwalitatief goed te organiseren.

Predicaat Erkend Museum verworven in 2022

Uitgangspunten van museum Het Bolwerk zijn realisatie van onze visie en missie. In juni 2022 heeft museum Het Bolwerk opnieuw het predicaat Erkend Museum van de landelijke Museumvereniging ontvangen voor 5 jaar. Dit houdt in dat museum Het Bolwerk aan de vereisten voor herijking van vermelding in het Museumregister voldoet en bezoekers in bezit van een museumkaart gratis museum Het Bolwerk mogen bezoeken. Ook zijn de kansen op het verkrijgen van subsidies als Erkend Museum daardoor kansrijker. Museum Het Bolwerk onderschrijft en implementeert – naar vermogen - als Erkend Museum de uitgangspunten van de Museumnorm 2020. Deze norm bestaat uit 17 criteria verspreid over de drie pijlers: bedrijfsvoering, collectie en publiek.

Met ingang van 2023 bestuurt het bestuur aan de hand van het bestuursreglement en uiteraard aan de hand van de uitgangspunten van de Museumnorm 2020. Parallel aan het verkrijgen van het predicaat Erkend Museum hebben het bestuur en de vrijwilligers niet stil gezeten gedurende 2025. Van de activiteiten doen wij hieronder verslag. Het museum was geopend van 1 april t/m 31 oktober 2025 van dinsdag t/m zondag en van 1 november t/m 31 december 2025 van woensdag t/m zaterdag.

Publieksactiviteiten in 2025

Op 23 april 2025 was het 400 jaar geleden dat Prins Maurits overleed. Zijn militaire campagnes tijdens de Tachtigjarige Oorlog hebben in het huidige Zeeuws-Vlaanderen op economisch, geografisch, militair en religieus gebied een merkbare invloed achtergelaten. De betekenis van Prins Maurits voor Zeeuws-Vlaanderen is herdacht. Op 27 april is de wisseltentoonstelling over Prins Maurits geopend. De tentoonstelling is te zien van 27 april 2025 t/m 31 december 2027. Inhoud tentoonstelling: Biografie over Maurits, zijn omvorming van het leger tot een goed geoliede machine (de markt in IJzendijke was zijn exercitieterrein), een overzichtskaart met de belangrijkste steden / dorpen in Staats Vlaanderen waar Maurits aanwezig is geweest, de verwijdering tussen hem en Johan van Oldenbarnevelt, zijn relaties met zijn maîtresses en de geboorte van zijn bastaardkinderen, een maquette van een veldslag en een replica van een wapenschild van Maurits. De vaste tentoonstellingen over de Romeinse tijd, Staats-Spaanse Linies en de Tweede Wereldoorlog zijn doorlopend te zien.

Voorts werden de tentoonstellingen over 2 Italiaanse generaals, tijdens de 80-jarige oorlog in Spaanse dienst en in 2024 afzonderlijk te zien, samengevoegd in één zaal (3).

1. Alexander Farnese, hertog van Parma (1545-1592). De expositie geeft inzicht in zijn bijzondere afkomst, prominente familieleden en de rol die hij in onze streek heeft gespeeld. Hij was de zoon van Margaretha van Parma, landvoogdes over de Habsburgse Nederlanden.
2. Ambrogio Spinola, Italiaanse generaal in Spaanse dienst (1569 - 1630). Geboren als telg van een steenrijke Genuese bankiersfamilie belandt hij samen met zijn broer Federico op het strijdtoneel in onze grensstreek. In 1604 wordt onder zijn leiding Oostende veroverd op de Republiek, maar Sluis valt ondanks zijn inspanningen in handen van het Staatse leger.

Alexander Farnese

Ambrogio Spinola

Op de bovenste verdieping van het museum zijn 5 diorama's in LEGO® te zien met hoogtepunten uit de geschiedenis: een Romeins Castellum, een mottekasteel, een middeleeuws kasteel, een vroegmodern bastionfort en bunkers uit de Tweede Wereldoorlog.

Op 1 april opende museum Het Bolwerk zijn deuren voor het nieuwe museumjaar, op 26 april was de officiële opening van het Mauritsjaar. Deze vond plaats te IJzendijke in de Mauritskerk. De genodigden, een gemêleerd gezelschap van autoriteiten, vrijwilligers van musea, heemkundige kringen en sponsors. Annie de Lijzer, voorzitter van Museum Het Bolwerk verwelkomde de aanwezigen. In haar speech benadrukte zij de prima samenwerking tussen de verschillende partners – 6 musea en 3 heemkundige kringen - die met elkaar het Mauritsjaar hebben georganiseerd. Burgemeester Marga Vermue verwees in haar toespraak naar de rol van prins Maurits in de historie van de streek. Het openingsprogramma was met zorg samengesteld. Het Zeeuws-Vlaams Kamerkoor onder leiding van Pascal Lestaeghe zong een aantal liederen uit de tijd van Maurits, Bert Deben droeg gedichten van Vondel en Huijgens voor. Er was ook een rol weggelegd voor de jeugd: Roxanne Vandepitte uit Aardenburg vertelde over de aanleiding tot de Tachtigjarige Oorlog.

Erik van Merrienboer, burgemeester van Terneuzen, belichtte in zijn toespraak de rol van de botanicus Petrus Hondius. Maurits vereerde hem verschillende keren met een bezoek.

Eén van de blikvangers van de expositie is de replica van het wapen van Maurits, vervaardigd door Albert Boersma uit Breskens. Een klus die hem maanden kostte. Buiten verzorgde de Borgerij Bergen opden Zoom verschillende demonstraties.

Na het officiële gedeelte konden de genodigden, op de binnenplaats van museum Het Bolwerk, genieten van drankjes en hapjes uit de 16e eeuw, speciaal voor deze gelegenheid gemaakt door het cateringbedrijf Historisch Buffet.

Lezingen in museum Het Bolwerk

Zowel voor de inhoud van de tentoonstellingen als de lezingen en de aanschaf van kaarten, boeken en het op niveau houden van de collectie stond het Kenniscentrum garant. Het Kenniscentrum bestond uit een aantal enthousiaste vrijwilligers met kennis van de historie, met name over de Staats-Spaanse Linies en uit een aantal vrijwilligers, de klusgroep, die de tentoonstellingen opbouwen en weer afbreken. Per 1 mei 2025 werd het personele Kenniscentrum opgeheven. Vanaf dat moment zijn een aantal mensen beschikbaar die ad hoc ingezet kunnen worden voor een speciaal project of opdracht.

Naast het personele Kenniscentrum bestaat ook het fysieke Kenniscentrum op de 1^e verdieping van museum Het Bolwerk, waar de collectie boeken, kaarten en de computer geraadpleegd kunnen worden door geïnteresseerden in de geschiedenis van onze streek.

De lezingen die door deskundigen worden gegeven hebben bijna altijd een relatie met de Staats-Spaanse Linies, de Tachtigjarige Oorlog en de daarop volgende Franse, Oostenrijkse en Napoleontische tijd.

In 2025 hebben de volgende lezingen plaatsgevonden:

Vrijdag 25 april 2025

Door: Thera Coppens

Titel: Maurits, zoon van de zwijger

Vrijdag 27 juni 2025

Door: Prof. dr. ir. Piet Lombaerde

Titel: IJzendijke gebastioneerd door David van Orliens: Een toepassing van Stevins Sterctenbouwing?

Vrijdag 26 september 2025

Door: Jan Kuipers

Titel: Maurits in de delta & verderop

Vrijdag 24 oktober 2025

Door: Willem van Vliet

Titel: Van Prins tot Koning

Vrijdag 28 november 2025

Door: Martin Stolk.

Titel: De vermaerde Petrus Hondius, Predikant op de Terneuzense Moufe-Schans

Vrijdag 12 december 2025

Deze lezing is verzet naar 16 januari 2026

Door: Jaap Clement

Titel: Adriaan van der Venne

Activiteitencommissie

De activiteitencommissie die in 2022 in het leven is geroepen heeft haar activiteiten in 2025 voortgezet. De activiteitencommissie is een paraplu waaronder verschillende werkgroepen actief zijn. De werkgroepen organiseren alle activiteiten, groot en klein, structureel en incidenteel, voor jong en oud. In de werkgroepen hebben vrijwilligers zitting die zich inzetten om een mooi programma samen te stellen. De samenstelling van de activiteitencommissie is als volgt: 1 vaste medewerker, 1 bestuurslid en 1 of 2 vrijwilligers. Het bestuurslid dat zitting heeft in de activiteitencommissie is de penningmeester. Per 1 mei 2025 is, de op dat moment bestaande activiteitencommissie, opgeheven en wordt er per activiteit een commissie samengesteld.

In 2025 heeft de activiteitencommissie 7 LEGO®-middagen voor de kinderen georganiseerd t.w. op:

3 januari

5 maart

30 april

3 juli

13 augustus

15 oktober

23 december

Overige activiteiten / evenementen georganiseerd door museum Het Bolwerk of waarbij museum Het Bolwerk betrokken was:

Bolwerk geeft een rondje

31 mei en 28 september bood museum Het Bolwerk bezoekers een gratis rondleiding aan. De bezoekers betaalden het toegangkaartje en het museum de rondleiding door een museumgids. 28 september is niet doorgegaan, omdat er geen aanmeldingen waren.

Folkloristische Dag

19 juli was het Folkloristische Dag in IJzendijke. Het museum was geopend voor bezoekers en er stond een kraam voor het museum waar artikelen uit de museumwinkel werden verkocht.

Open Monumentendag

13 en 14 september was het museum geopend voor bezoekers. De toegang was gratis.

Uit in de Zwinstreek

8, 16, 24 en 25 oktober en 2 november bood museum Het Bolwerk bezoekers een gratis rondleiding door een museumgids aan bij aankoop van een toegangkaartje.

Welkom nieuwe inwoners van IJzendijke

4 oktober heeft de Ondernemersvereniging IJzendijke in samenwerking met museum Het Bolwerk een middag georganiseerd om nieuwe inwoners van IJzendijke welkom te heten.

Halloween optocht

25 oktober was er een Halloween optocht in IJzendijke. Voor het eerst dit jaar heeft ook museum Het Bolwerk hier aan meegewerkt. Het voorportaal kreeg voor deze gelegenheid een griezelige uitstraling.

Kerststallententoonstelling

Van 13 december 2025 t/m 3 januari 2026 waren er in museum Het Bolwerk kerststallen te bewonderen uit de verzameling van Carla Dellaert. De toegang was gratis.

Vrijwilligers

Zonder vrijwilligers geen draaiend museum. Museum Het Bolwerk werkt met een groep van 25 vrijwilligers inclusief het bestuur. Onder de vrijwilligers zet een aantal mensen zich in het bijzonder in als gids, klusser, baliemedewerker, schoonmaker. Met elkaar houden de vrijwilligers het museum draaiende. In 2025 heeft het Kenniscentrum zich in het bijzonder ingezet om inhoudelijk de tentoonstelling ter herdenking van het 400 jaar geleden overlijden van Prins Maurits voor te bereiden en fysiek mogelijk te maken door ook aan het klussen hun bijdrage te leveren. In december, tijdens de kerstborrel, ontvingen alle vrijwilligers namens de Vereniging Zeeuwse Musea een Zeeuwse Museum pas. De vrijwilligers kunnen gedurende 2026 en 2027 daarmee gratis de deelnemende musea in Zeeland bezoeken.

Koffie-uurtje

Museum Het Bolwerk organiseerde in 2025 elke 6 weken een koffie-uurtje voor de vrijwilligers. De belangstellende vrijwilliger kon het museum binnenlopen voor een praatje en de meest actuele ontwikkelingen uitwisselen rondom museum Het Bolwerk. Alle koffie-uurtjes was er een lid van het bestuur aanwezig. Tijdens een van de koffie-uurtjes is er door eden vrijwilliger van de vrijwillige brandweer van IJzendijke uitleg gegeven over de brandblussers, instructies gegeven wat te doen bij het uitbreken van een brand en hij heeft het vluchtplan met de aanwezige vrijwilligers doorlopen. Er is hem gevraagd het ontruimingsplan te actualiseren.

Vrijwilligersbijeenkomst

Op 21 maart was er een vrijwilligersbijeenkomst. Hierbij waren 14 vrijwilligers aanwezig. Aan de hand van het jaarverslag werd er teruggeblikt op 2024. Er werd uitleg gegeven over de nieuwe indeling van de tentoonstellingen op de begane grond. Er is veel werk verzet. De vrijwilligers die hieraan hebben meegewerkt kregen een compliment. Er werd verder vooruit gekeken wat 2025 ons zou gaan brengen. Het museumjaar 2025 zal geheel in het teken van Maurits staan. Belangrijke data om naar uit te kijken waren:

1 april: de deuren van het museum gaan weer open voor een nieuw museumjaar.

26 april: de opening van het Mauritsjaar en de officiële opening van de Mauritstentoonstelling.

18 mei: Mauritsfestijn.

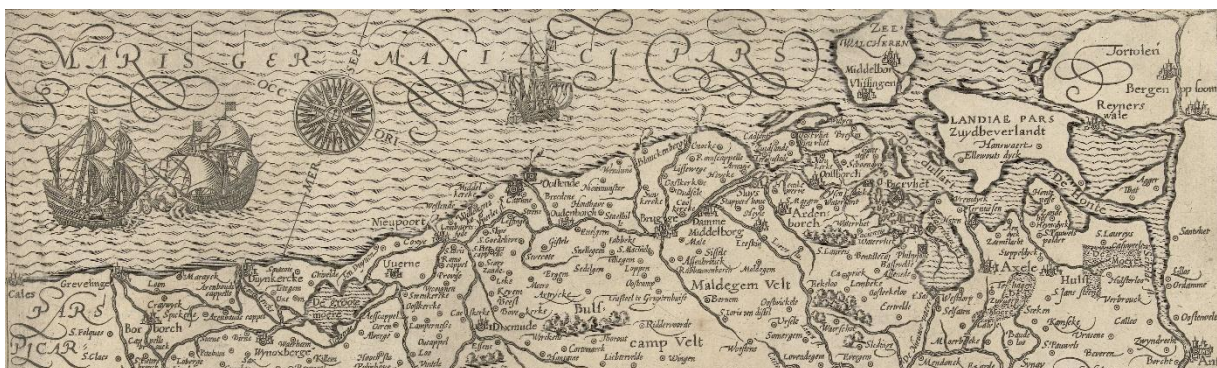

Aan de vrijwilligers is gevraagd of zij wilden helpen bij het verspreiden van flyers en collecteren in IJzendijke t.b.v. het Mauritsfestijn.

Er is uitleg gegeven over waar Stichting Musea Sluis mee bezig is. SMS bestaat uit 4 erkende musea: Het Bolwerk in IJzendijke, Visserijmuseum in Breskens, Cultuurforum Aardenburg en Het Belfort in

Sluis. Wellicht komt later Het Vlaamsche Erfgoed in Groede nog bij indien ook zij het predicaat Erkend Museum ontvangen. Vanaf 2026 zullen deze musea samen gefinancierd worden door de gemeente Sluis. Er zullen 5 vaste medewerkers worden aangenomen. Een directeur en 4 medewerkers die diverse rollen zullen gaan vervullen. Per museum blijft er een vaste groep vrijwilligers nodig.

Een van de leden van het kenniscentrum heeft aan de hand van een PowerPoint een presentatie en in de nieuw ingerichte zalen uitleg gegeven over de nieuwe tentoonstelling van Prins Maurits en over Alexander Farnese en Ambrogio Spinola.

De vrijwilligers werden er op gewezen dat zij ook in 2025 weer kunnen deelnemen aan diverse cursussen die door het Zeeuws Erfgoed worden georganiseerd.
De middag werd afgesloten met een hapje en een drankje.

Vrijwilligersuitje

Het vrijwilligersuitje is vanwege de activiteiten omtrent Het Mauritsjaar uitgesteld tot voorjaar 2026.

Kerstborrel

19 december was er voor de vrijwilligers een kerstborrel i.p.v. het koffie-uurtje.

De voorzitter bedankte iedereen voor zijn/haar inzet. Iedere vrijwilliger kreeg een kerstpakketje. Deze pakketjes werden verzorgd door De Groene Polderwinkel in Schoondijke.

Arrangementen

Er zijn verschillende arrangementen, die op aanvraag kunnen worden samengesteld.

Maatwerkactiviteiten voor families, serviceclubs, vrouwenorganisaties, ouderenbonden etc. kunnen georganiseerd worden. Rondleidingen in het museum en daarbuiten, door West-Zeeuws Vlaanderen onder leiding van museumgidsen zijn mogelijk, eventueel met uitbreiding van een bezoek aan een horecagelegenheid. Indien nodig worden de vrijwilligers verzocht hierbij te assisteren. Van de rondleidingen is regelmatig gebruik gemaakt.

Samenwerking binnen IJzendijke

Museum Het Bolwerk neemt een bijzondere plaats in IJzendijke in. Het dankt zijn bestaan uiteraard aan het ontstaan van IJzendijke in de 80-jarige oorlog. En het gebouw waarin museum Het Bolwerk is gevestigd deed in vroegere tijden dienst als gouverneurswoning. Nog een belangrijk gebouw in IJzendijke is de Mauritskerk: prins Maurits gaf toestemming voor de bouw – van 1612-1614 – van het eerste kerkgebouw in Zeeland, specifiek voor de protestantse eredienst. De medewerkers / vrijwilligers van museum Het Bolwerk openen en sluiten als service aan het kerkbestuur gedurende de openingstijden van het museum (met uitzondering van de zondag en de wintermaanden) de deur van de kerk. Groepen die een rondleiding met een gids door het museum of door IJzendijke wensen kunnen ook worden rondgeleid door de kerk.

De Stichting IJzendijke Bevrijd en museum Het Bolwerk zijn overeengekomen dat er een maquette over de Tweede Wereldoorlog in het museum is geplaatst. Een indrukwekkende maquette van de boerderij van De Dobbelaere aan de Isabellaweg, enkele seconden voor de ontploffing op 20 oktober 1944. Achteraf bleek dit de grootste, ongewilde explosie van de gehele veldtocht van Normandië tot Berlijn. Dankzij dit beeld van de boerderij kunnen wij nu zien waar en wie kort voor de ontploffing op welke plek was. “Nu kunnen de makers hun verbeelding en vertaling van de verhalen die ze hebben gehoord aan ons doorgeven”, aldus burgemeester Marga Vermue van de gemeente Sluis. “Zo is het niet alleen meer de verbeelding van een verhaal van iemand.” De maquette is in Geplaatst en zal tot 2028 te bewonderen zijn.

Samenwerking buiten IJzendijke

Mauritsjaar

Op 23 april 2025 was het 400 jaar geleden dat Prins Maurits overleed. Zijn militaire campagnes tijdens de Tachtigjarige Oorlog hebben in het huidige Zeeuws-Vlaanderen op economisch, geografisch, militair en religieus gebied een merkbare invloed achtergelaten. In zes musea en in één kerk is deze zomer de betekenis van Prins Maurits voor Zeeuw-Vlaanderen gezamenlijk herdacht. In Museum Het Bolwerk in IJzendijke, Museum Hulst 's Landshuis, Museum Het Warenhuis in Axel, Museum Cultuurforum Aardenburg, Museum Het Belfort in Sluis, Schoolmuseum “Schooltijd” in

Terneuzen en Vereniging tot Behoud van de Historie van Philippine in de vml. Onze Lieve Vrouw Hemelvaartkerk hebben de tentoonstellingen plaatsgevonden. Verder zijn er lezingen, wandelingen en fietstochten georganiseerd. De Heemkundige Kringen hebben inhoudelijk bijgedragen aan de totstandkoming van de verschillende tentoonstellingen in genoemde musea en kerk en teksten aangeleverd voor de publicatie “Schaakmat” over Prins Maurits van Nassau op campagne in Noord-Vlaanderen.

Zoals eerder genoemd vond op 26 april de officiële opening van het herdenkingsjaar plaats in IJzendijke, ook bekend als Mauritsstad.

De tentoonstellingen zijn mogelijk gemaakt met financiële steun van:

- Gemeente Hulst
- Cultuurfonds Zeeland
- Gemeente Terneuzen
- VSB fonds
- Gemeente Sluis
- Gravin van Bylandt Stichting
- Provincie Zeeland, Samen in Zee
- Familiefonds Hurgronje
- Marion G. Polak Stichting
- Leenhouts Aannemersbedrijf B.V.
- De Hoop Terneuzen
- Constantijn van Nispen Fonds

De tentoonstelling in Museum Het Bolwerk is mede mogelijk gemaakt door:

- Nico Declerck
- Homeflex
- Historisch Centrum Leeuwarden
- Schildersbedrijf De Sutter bv
- Daka Interieur Design
- Hans-Jurgen Rombaut

In de deelnemende musea was een gratis folder beschikbaar met gedetailleerde informatie. Voor deze gezamenlijke tentoonstellingen waren er voordelige gezinskaarten te koop.

Museum Het Bolwerk heeft het voortouw genomen bij het organiseren van het Mauritsjaar. De vrijwilligers hebben er veel tijd en energie ingestoken.

Podcast

De podcast In de voetsporen van Prins Maurits door (Zeeuws) Vlaanderen is zondag 20 april 2025 online gegaan.

De podcast neemt je mee op een boeiende reis door de Tachtigjarige Oorlog. In de vier uur durende serie, die met toewijding is samengesteld door vier enthousiaste makers, Nico Declerck de podcastmaker, Marc Buise, Jos de Putter en Monique de Vriend, verken je samen met hen de regio's Zeeuws-, Oost- en West-Vlaanderen. Hierbij staan de militaire campagnes van Prins Maurits en hun blijvende invloed op het landschap en de geschiedenis centraal.

Mauritsfestijn

Op 18 mei werd in IJzendijke het Mauritsfestijn georganiseerd.

Deze zondagmiddag heeft IJzendijke zich gewaand in de ambiance van de 16de en 17de eeuw. Het stadje werd bevolkt door schaapherders en boeren samen met hun dieren. De middag werd opgeluisterd met diverse groepen die traditionele muziek en dans presenteerden, evenals verhalenvertellers en vendelzwaaiers. Een re-enactment groep bracht het leven in een kampement uit de 17de eeuw tot leven en verzorgde wapendemonstraties. En natuurlijk ontbraken ook de “rozemarijntjes” en de pestmeesters niet.

In het kader van het Mauritsjaar is een publicatie verschenen, getiteld “Schaakmat” over Prins Maurits van Nassau op campagne in Noord-Vlaanderen.

De coverfoto werd gemaakt door Peter Verdurmen bij het beeld van Prins Maurits in IJzendijke. Anouschka Harms fungeerde als model.

Vereniging Musea West Zeeuws Vlaanderen

Eind 2021 is de Vereniging Musea West Zeeuws Vlaanderen opgericht. Alle 12 musea die reeds met elkaar samenwerkten zijn lid geworden van de vereniging. Belangrijkste doel van de vereniging is het op een kwalitatief hoger niveau voor het voetlicht brengen van het cultureel erfgoed in West-Zeeuws Vlaanderen door samen te werken op pr-, educatief- en vrijwilligersgebied. In december 2024 heeft de gemeente Sluis het beleidsplan Musea aangenomen, waarbij het financiën beschikbaar heeft gesteld om de doelen verder uit te werken.

Per 1 januari 2026 wordt de Stichting Musea Sluis (SMS) opgericht. De VMWZV blijft bestaan om de overige musea in Zeeuws-Vlaanderen die niet onder de SMS vallen op de hoogte te houden van de ontwikkelingen en daarmee mee te nemen in de ontwikkeling naar verdere professionalisering van alle musea in de gemeente Sluis

Activiteiten PR-groep VMWZV

De leden van de PR-groep hebben zich op diverse locaties in Zeeuws-Vlaanderen gepresenteerd. Dit deden zij door een kraam te huren. Bij het kraam kon men over alle West-Zeeuws Vlaamse musea informatie inwinnen en lokale producten kopen. Daarnaast heeft de PR-groep gedurende een 6-tal maanden een gezamenlijke – met alle 12 musea – advertentie geplaatst in De Badkoerier. In alle nummers werd aandacht besteed aan 1 thema uit de collectieve West-Zeeuws Vlaamse geschiedenis. Er zijn boekenleggers verspreid in scholen en musea. Eind 2025 zijn de 4 erkende musea in samenwerking met de Belgische Museumpas een campagne gestart om tegen reductie (in Het Bolwerk € 1,- korting) de musea te bezoeken op vertoon van de Belgische Museumpas.

Voortgang inrichting museale bestel in de gemeente Sluis

In 2024 hebben Marco van Vulpen en Rosa Vrijhof van adviesbureau BMC onderzoek gedaan. Zij hebben voorgesteld een stichting exploitatiebeheer op te richten met 5 FTE personeel voor de 4 gecertificeerde musea. Dit zijn museum Het Bolwerk in IJzendijke, Cultuurforum Aardenburg, Visserijmuseum in Breskens en Het Belfort in Sluis. Het Vlaamsch Erfgoed in Groede sluit hierbij aan, zodra zij zijn gecertificeerd. De kosten zoals huisvestings-, organisatie- en personeelskosten zullen dan worden betaald door de gemeente Sluis. Met de inkomsten zoals betalende bezoekers, lezingen, groepsarrangementen en winkerverkoop, die de musea hebben zullen de overige kosten, PR en marketing, moeten worden betaald. De baliebezetting zal voornamelijk door vrijwilligers worden gedaan. In september 2024 is dit voorstel in een gemeenteraadsvergadering besproken. Voorwaarde is dat alle 4, eventueel 5, musea moeten doen. Begin december 2024 heeft de gemeenteraad het voorstel goedgekeurd. Begin 2025 zijn er 3 kwartiermakers aangewezen. Zij zijn aan de slag gegaan zodat 1-1-2026 de Stichting Musea Sluis van start kan gaan. Dit proces ging moeizaam, omdat niet duidelijke was welke taken en bevoegdheden de afzonderlijke musea wilden overdragen aan de SMS. Ook ging men op zoek naar een voorzitter, dit lukte helaas niet. Eind december is er een interim-directeur aangenomen. Zij gaat 3 maanden de kar trekken. Inmiddels is de interim-directeur benoemd.

Landschapspark Zwinstreek

De Zwinstreek is sinds 13 oktober 2023 in Vlaanderen erkend als Landschapspark en daarmee een grensoverschrijdend project. De Vlaamse regering financiert het initiatief, de gemeente Sluis draagt financieel bij aan de bureaunkosten. Vlaanderen kan geen geld beschikbaar stellen voor initiatieven op Nederlands grondgebied. Vlaams-Nederlandse initiatieven kunnen gefinancierd worden met EU-Interreg, grensoverschrijdende gelden. Er zijn 4 inhoudelijke krachtlijnen vastgesteld. Een daarvan, het verhalend Landschapspark, besteedt o.a. aandacht aan Cultureel Erfgoed. Indien financieel en organisatorisch mogelijk biedt dat in de toekomst wellicht kansen voor Het Bolwerk. Een landschapsarchitect, die door de Provincie Zeeland een voorstel heeft gedaan om twee linies – de Linies van Oostburg en de Passageulelinie - in de gemeente Sluis nadrukkelijker in het landschap uit te beelden is in het kader van het Landschapspark Zwinstreek ingediend.

De *Breda University of Applied Sciences* is door de Provincie Zeeland en de gemeenten Sluis, Terneuzen en Hulst ingeschakeld om de Staats Spaanse Linies prominenter onder de aandacht te brengen. Het voorstel is om in elke gemeente een fietstocht uit te zetten aan de hand van een interessant verhaal dat zich afspeelt tijdens de Tachtigjarige Oorlog. De voorzitter neemt aan beide overleggen deel.

Aan de opzet en inhoud van de nieuwe website www.staatsspaanselinies.eu is ook in 2025 hard gewerkt, met name door een van de algemeen medewerkers. De verwachting is dat de nieuwe website in de eerste helft van 2026 wordt gelanceerd.

Educatie

Om meer kinderen te interesseren voor de lokale geschiedenis heeft Museum het Bolwerk een lesbrief ontwikkeld die aansluit bij het lesprogramma dat de leerlingen van groep 7 en 8 op de basisscholen krijgen aangeboden. Met de ontwikkeling zijn we in 2024 gestart, in 2025 vond de laatste proefles plaats, zodat de les nu aangeboden wordt aan alle basisschoolleerlingen voor genoemde groepen in Zeeland. Kijk voor nadere info op de website van Museum Het Bolwerk en voor het boeken van een bezoekles: www.reizenindetijd.nl

Bedrijfsvoering

De basis (interne processen) moet op orde zijn willen wij als museum gesteld staan om de visie en missie van museum Het Bolwerk uit te voeren. Het Kwaliteitskader museum Het Bolwerk 2025-2029, versie 6 december 2025, is daarbij leidend. In dit kader zijn de 17 voor museum Het Bolwerk uitgewerkte normen van de Museumvereniging opgenomen, vastgesteld en op basis daarvan is het predicaat Erkend Museum verstrekt. Aan de hand van het Kwaliteitskader voert het bestuur de daarin vastgelegde afspraken uit, evalueert deze en stelt ze minstens eenmaal per jaar bij. In 2023 is daarmee gestart. Er is een bestuursreglement opgesteld aan de hand waarvan de taken zijn verdeeld onder de bestuursleden.

Samenstelling bestuur

Het bestuur bestond per 1 januari 2025 uit:

Annie de Lijzer, voorzitter

Ineke Boer, secretaris

Maja Audenaerde penningmeester

Frans Brouwers, bestuurslid

Rineke Reijnders, bestuurslid

Koen Willems, bestuurslid . Per 1 mei 2025 is Koen uit het bestuur teruggetreden.

Museum Het Bolwerk heeft ½ FTE formatie, verdeeld over twee algemeen medewerkers: Monique de Vriend en Margo Calon. Sinds afgelopen juni is een van de twee algemeen medewerkers helaas ziek uitgevallen en hebben we de uren zoveel mogelijk opgevangen met urenuitbreiding van de andere vast medewerker en met intensivering van de inzet van de vrijwillige baliemedewerkers. Dat leidde er echter toe dat we vanaf eind september onze deuren op zondag moesten sluiten.

Opleidingen

Alle vrijwilligers en vaste medewerkers worden in staat gesteld opleidingen te volgen die van belang zijn voor hun huidige werkzaamheden of toekomstige werkzaamheden. Zeer belangrijk in deze tijd van verdergaande digitale ontwikkelingen. Een van de vaste medewerkers heeft een herhaling van de BHV cursus gevolgd. Twee vrijwilligers volgden de cursus presenteren en communiceren. Overige gevolgde cursussen: “Van missie naar een strategisch plan” en “netwerkmiddag erfgoededucatie”.

Op 12 september 2025 heeft onze voorzitter voor de Klimopacademie in het Watersnoodmuseum te Ouwkerk voor geïnteresseerde musea in Zeeland een presentatie gegeven over samenwerken. Haar bijdrage ging in op de samenwerking tussen de 12 musea in West Zeeuws-Vlaanderen die moet resulteren in de oprichting van de Stichting Musea Sluis en op de realisatie van de tentoonstelling over Maurits in samenwerking met 6 musea en 3 heemkundige kringen in Zeeuws-Vlaanderen. De titel van de presentatie: “Waarom moeilijk doen als het samen kan”, was ontleend aan Loesje. Begin 2025 heeft het bestuur, leden van het kenniscentrum, gidsen en vaste medewerkers het spel “Join the Jam!” gespeeld. Het spel geeft inzichten, inspiratie en handvatten om de kracht van diversiteit in organisaties beter te benutten en mate van inclusie te vergroten. Het heeft ertoe geleid dat bij het opzetten van tentoonstellingen of activiteiten duidelijker kaders en bevoegdheden en verantwoordelijkheden opgesteld moeten worden tussen vrijwilligers en bestuur.

Public Relations

Reclame maken is belangrijk. Wij doen dat zo efficiënt mogelijk, kijken goed naar wat onze doelgroepen zijn en hoe wij die het beste kunnen bereiken.

In 2024 zijn wij gestart met het werven van donateurs. Eind 2025 hadden wij 5 donateurs.

Jaarlijks brengt het museum een nieuwe folder uit.

Museum Het Bolwerk was ook terug te vinden op de website uitzeeland.nl en eropuitineigenland.nl.

Omroep ZVL en het Zeeuws-Vlaams Advertentieblad hebben aandacht aan het museum geschonken in verband met het Mauritsjaar. Met de Mauritstentoonstelling is geadverteerd in Zeeuws Weerzien. In het Zeeuws-Vlaams Advertentieblad heeft regelmatig de agenda gestaan van de activiteiten in het museum. In Het Dorpsblad van IJzendijke, dat 4x/jaar wordt uitgegeven stond ieder kwartaal een verslag van afgelopen activiteiten en een aankondiging van de komende activiteiten.

De Gemeente Sluis heeft in 2023 het platform SamenSluis opgericht. Met het platform SamenSluis wil men een online plek creëren waarop alles wat er in de buurt of kern gebeurt ook gevonden kan worden. Al deze kennis, ideeën, hulpvormen, krachten en talenten vormen samen de gemeente én de inspiratie voor de naam van het platform: SamenSluis. Ook op dit platform is museum Het Bolwerk te vinden met de aankondigingen van zijn lezingen en kinderactiviteiten.

In 2025 zijn 2 nieuwsbrieven van Museum Het Bolwerk verschenen, in maart en augustus.

Gastvrij Zeeuws-Vlaanderen.nl is een initiatief van Stichting Gastvrij Zeeuws-Vlaanderen, uitvoeringsorganisatie voor bezoekersmanagement en gastheerschap in de gemeente Sluis. Op hun website staat veel informatie over West Zeeuws-Vlaanderen, o.a. over IJzendijke en museum Het Bolwerk. Door de nieuwe opzet van het museale bestel per 1-1-2026 heeft de stichting Gastvrij Zeeuws-Vlaanderen € 50.000,- ontvangen voor het opzetten van het project “Reizen in de tijd”. Hierbij komt de gehele geschiedenis van West Zeeuws-Vlaanderen in beeld met de nadruk op alle musea in de streek. Inmiddels is de verhaallijn “Tijdreis door Sluis” geschreven. Deze moet nog verder worden uitgewerkt.

Museumwinkel

De museumwinkel is begin 2025 geheel vernieuwd.

Subsidieaanvragen

In april 2024 is er gestart met het aanvragen van subsidies die bestemd zijn voor de nieuwe tentoonstellingen in het museum en het organiseren van het Mauritsjaar / Mauritsfestijn in 2025. Eind december 2024 was er €39.750,- toegezegd. De subsidieaanvragen liepen nog door in 2025, in totaal is inclusief het bedrag in 2024 rond de € 70.000,= opgehaald. Sommige subsidieverstrekkers hebben gevraagd om een beknopte rapportage of een evaluatie.

Bezoekersaantallen

In 2024 zijn er 2347 bezoekers geweest, waarvan 391 niet betalende bezoekers. Dit jaar waren er 1867 bezoekers, waarvan 189 niet betalenden, een tegenvallend resultaat. Waarschijnlijk hebben de sluiting van museum Het Bolwerk gedurende de eerste 4 maanden van 2025 in verband met de inrichting van de nieuwe tentoonstellingen en de op zondagen in de maand oktober daarop een negatieve invloed gehad.

Financiën

Deze worden vastgelegd in het financieel jaarverslag over 2025.

Plaats: IJzendijke

Annie de Lijzer,

Voorzitter

Datum:

Ineke Boer,

Secretaris